

Asya Studies

Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar
Number: 1, p. 1-10, Autumn 2017

PEDAGOJİK FORMASYON ÖĞRENCİLERİNİN MİLLİ DEĞERLERE İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

EXAMINING OF THOUGHTS OF PEDAGOGICAL FORMATION STUDENTS ABOUT NATIONAL VALUES IN TERMS OF SOME VARIABLES

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale GeliŐ Tarih /
Article Arrival Date
15.08.2017

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
20.10.2017

**Asya'dan
Avrupa'ya
Uluslararası
Sosyal Bilimler
Dergisi**

ArŐ. Gör. Adem Karaca
Alanya Alaaddin Keykubat
Üniversitesi Sosyal Bilimler ve
Türkçe Eğitimi Bölümü,
adem.karaca@alanya.edu.tr

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0003-4110-6648>

ArŐ. Gör. Muhammed Akif KurtuluŐ
Alanya Alaaddin Keykubat
Üniversitesi Matematik ve Fen
Bilimleri Eğitimi Bölümü,
muhammed.kurtulus@alanya.edu.tr

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0001-5206-5787>

Öz

Değerler, toplumdaki bireyleri bir bütün etrafında toplayan önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Birey değerlerini ilk olarak ailesinden daha sonra ise toplumdan öğrenmeye başlamaktadır. Bireyin yaŐıyla doğru orantılı olarak çevresi de genişlemektedir. Bu durumda insanoğlu hayatın karmaŐıklıkları karŐısında düzeni sağlayabilmek için öğrenebilme ve öğrendiğini bir sonraki kuŐađa aktarma ihtiyacı duymaktadır. Bu ihtiyacı sistemli bir Şekilde karŐılayabilmek için ise eğitim kurumlarına fazlasıyla iŐ düşmektedir. Eğitim camiasının başrolünde olan öğretmenler ise öğrencilere hayata bakabilmeyi, nelerin iyi nelerin kötü olabileceğini öğretmekte ve bu süreçte öğrencilere rehber olmaktadır. Bu durumda gelecek nesilleri yetiŐtirecek olan öğretmenler, değer eğitiminde kuŐkusuz birincil kişilerdir. Bu çalışmanın amacı pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının milli değerlere ilişkin görüşlerini incelemektir. Çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi alan 700 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise basit tesadüfi yöntemle seçilen 111 erkek ve 178 kadın olmak üzere toplam 289 öğretmen adayından oluŐmaktadır. Öğretmen adaylarının milli değerler eğitimine yönelik düşüncelerini tespit etmek amacıyla ulusal literatürde yer alan 'Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği (MDÖTÖ)' kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık değerleri .05 olarak belirlenmiŐtir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının milli değerlerin öğretimine yönelik düşünceleri; cinsiyet, ailenin yaşadığı yer, formasyon eğitimi aldıkları bölüm ve öğretmen adaylarının akademik başarı durumlarına göre anlamlı bir fark bulunmazken, milli değerlerin öğretimini önemli bulma derecesine göre anlamlı farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değerler Eğitimi, Değer, Öğretmen Adayı, Pedagojik Formasyon

Abstract

Values are among the important elements collecting the individuals in society around a whole. Individual values begin to learn first from the family and then from society. The surroundings are also expanding in proportion to the age of the individual. In this case, human beings need to learn what they can learn and learn in order to provide order in the face of the complexities of life. In order to meet this need in a systematic way, much work is required for educational institutions. The teachers who lead the education community teach the students what to look for, what is good and what is bad, and guide the students through this process. Teachers who will train future generations in this case are undoubtedly primary persons in value education. The purpose of this study is to examine the opinions of preservice teachers regarding national values on pedagogical formation education. In the study, a descriptive survey model was used. The universe of the research is composed of 700 teacher candidates from the Alaaddin Keykubat University Pedagogical Formation Programme in Alanya. The sample of the research is composed of 289 preservice teachers selected by simple random method. Of preservice teachers 111 were male: 178 were female. The Attitude Scale Toward Teaching National Values (ASTNV), which is included in the national literature, was used to determine the thoughts of the candidates about national values education. The significance value in the analyzes was set to .05. As a result of the research, the opinions of teacher candidates about teaching national values; It was observed that there was a meaningful difference between the degree of education of the national values and the degree of importance of the national values, while there was no significant difference between the gender, the place where the family lived, the part of the formation education, and the academic achievement of the prospective teachers.

Keywords: Values Education, Values, Preservice Teachers, Pedagogical Formation

GİRİŞ

Değer kavramı, ekonomi, sosyoloji, psikoloji, felsefe, matematik, ilahiyat, gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Bu kavramın birden fazla alanda etkin bir şekilde kullanılması, genel kabul gören bir tanımın yapılmasını zorlaştırmaktadır (Akbaş, 2004). Bu çalışmada değer kavramı eğitim, kültür, sosyoloji, psikoloji ve sosyal psikoloji bağlamında kullanılmıştır.

Değerler, insanın yaşam tarzına ve hayata bakış açısına temel teşkil eden öğelerden biri olup birçok araştırmacı tarafından farklı şekilde tanımlanmıştır. Değerlerin birçok sosyal bilimci tarafından önemli görülüp araştırılmasının nedeni; insanların hayat boyunca sergiledikleri davranışlara yön vermede etkili olması ve insan davranışlarını belirlemede önemli unsurlar arasında yer almasıdır (Yel & Aladağ, 2012). Bu duruma ek olarak, değerler, sosyal bilimcilerin bir sosyal grup hakkında bilgi edinmeleri sırasında kullandıkları temel öğelerden olmuştur (Kağıtçıbaşı & Kuşdil, 2000). Bilgili (2015) değer kavramını, bir grubun ya da bir toplumun varlığını ve işleyişini devam ettirebilmesini sağlayan, toplumdaki bireylerin geneli tarafından kabul edilmiş olan bütünleştirici ilkeler ve inançlar olarak tanımlamaktadır. En genel ifadeyle değer, insanın iyi ve kötüyü ayırabilme hususunda başvurduğu yargılardır (Balcı & Yanpar Yelken, 2010). Türk Dil Kurumu'na göre değer kavramı "Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karışıklık ve kıymet" olarak tanımlanmıştır (TDK, 2017).

Değerler eğitiminin tarihi incelendiğinde geçmişinin insanlığın ortaya çıkışına dayanmakta olduğu söylenebilir. Çünkü insan var olduğu müddetçe değerler var olmuştur. Bir birey dünyaya geldiği andan itibaren çevresiyle etkileşime girmekte ve bir duruma/olaya karşı bu etkileşim çerçevesinde ailesinden öğrendiği davranışları sergilemektedir. Birey için değerlerin oluşma süreci ilk olarak ailede başlamakta olup, ailenin içinde bulunduğu ülkenin toplum yapısı, inanış biçimi ve ahlaki değer yargılarıyla birlikte değerler ana hatlarıyla şekillenmektedir. Sonuç olarak değerler bireye içinde bulunduğu toplum tarafından kazandırılmakta ve birey resmi ya da gayri resmi olarak edindiği bu değerleri davranışlarına yansıtmaktadır (Çelikkaya & Filoğlu, 2014).

Değerler eğitimi aileden sonra hiç şüphesiz eğitim kurumlarında işlevselliğini devam ettirmektedir. Değerler insanlara çevresinde olup bitenin farkında olmayı, nelerin önemli olup olmayacağını, kısacası hayatın nasıl yaşanacağına dair ipuçları vermektedir. Resmi olarak eğitimin gerçekleştirildiği eğitim kurumlarının misyon ve vizyonları incelendiğinde asıl amacın hayata hazır bireyler yetiştirmek olduğu görülmektedir (Akbaş, 2008). Değerler eğitimine ilişkin ilk çalışmaların 1920'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde karakter eğitimi adıyla başladığı görülmektedir. 1970'lere kadar karakter eğitimi gözde bir konu olmamış ancak 1970'lerden sonra yapılan çalışmalarda Rokeach, Simon, How, Raths, Harmin, Kirschenbaum ve Kohlberg gibi öncüler yer almıştır (Demircioğlu & Tokdemir, 2008). Modern anlamda değerler eğitiminin eğitim programlarına dâhil edilmesi fikri ilk kez 20. yy'ın sonlarına doğru ABD'de ki akademik çalışmalarla birlikte ortaya atılmıştır. Gün geçtikçe önemi artarak devam eden değerler eğitimi önce Avrupa ve Asya'ya daha sonra ise Avustralya gibi birçok kıtada farklı adlandırmalarla öğretim programlarında yer almıştır (Yaylacı, 2016). Değerler eğitimi birçok ülkede karakter eğitimi, ahlak eğitimi ve vatandaşlık eğitimi olarak adlandırılmaktadır (Yiğit & Tarman, 2013). 1995 yılında ABD'de modern çağın insanları sürüklediği saygısızlık, şiddet, çatışma ve artan toplumsal problemlere karşı direnç gösterebilmek için 'Değerler Eğitimi Programı' adıyla bir program hazırlanmış ve böylece değerler eğitimi süreci eğitim programlarında yer almaya başlamıştır (Oğuz, 2012). Rokeach (1975), yaptığı çalışmada eğitim kurumlarında değerler eğitiminin verilmesi gerekliliği üzerinde durmuştur. Okul müfredatlarının öğrencilerin kendi değerlerinin farkına varmaya yardım etmesi gerektiğini, çeşitli kültürler, bölgeler, dinler hatta yaş gruplarının bile benzerlikleri ve farklılıklarını ayırabilmesini sağlayabilecek bir yapıda hazırlanması gerektiğini vurgulamıştır. Yine tüm dünya genelinde 1970'li yılların sonuna doğru değerler eğitimine ilişkin atılımlar olmuştur. Bünyesinde birden fazla dini ve etnik grup barındıran toplumlarda gerginliğin artması ve ırksal ayrımların fazlalaşması, ahlaki problemlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu tür problemlerin artmasıyla birlikte değerler eğitiminin eğitim kurumlarında gelecek nesillere öğretilmesi kaçınılmaz olmuştur (Aspin & Chapman, 2007). Nitekim değerler eğitiminin önemli görüldüğü, iyi vatandaş yetiştirmeyi amaç edinen sosyal bilgiler programının ABD'de ortaya çıkış serüveni de sosyal yaşamın karmaşıklaşması, toplumsal olarak değişimlerin yaşanması sonucu ortaya çıkan çatışmalara dayanmaktadır (Kılıçoğlu, 2012).

Günümüzde bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmeler birçok yönüyle topluma faydalı olurken bazen de istenmeyen durumları ortaya çıkarabilmektedir. Bu durumlar birey ve bireyin bir parçası olduğu

toplumun düzeninde aksaklıklar oluşturmaktadır. Eğitim camiasının amacı ise gerek informal gerekse formal yollarla bu tür olumsuzluklarla mücadele etmektir (Keskin, 2016). Bu bağlamda düşünüldüğünde eğitim kurumlarının birer kültür ve değer öğretim merkezi olduğu görülmektedir. Öğrencilerde bir değerler sistemini oluşturma sürecinde en büyük pay eğitimcilere düşmektedir (Aktepe & Yel, 2009).

21. yüzyılda dünya üzerindeki ülkelerin geneli eğitim programlarında evrensel ve ulusal değerlere sıkça yer vermeye başlamıştır (Mindivanlı & Aktaş, 2011). Literatürde değişime uğramayan, her ülke için genel geçer olarak kabul edilen ve eğitim programlarının genelinde yer alan değerler evrensel değerler olarak adlandırılır. Bu değerler arasında; adil olma, aile değerlerine önem verme, barış, çalışkanlık, dürüst olma, hoşgörülülük, misafirperverlik, özgürlük, sevgi, saygı ve yardımsever olma gibi değerler bulunmaktadır (Güzel Candan & Ergen, 2014). Adı geçen bu değerler insanlığın ortak değerleri olarak kabul edilmekte ve hemen hemen her toplumda kazandırılmaya özen gösterilmektedir. Evrensel değerlerin yanı sıra insanın yaşadığı toplumdan edindiği ve gelecek nesillere kültürel miras yoluyla aktarmayı arzuladığı milli değerler de bulunmaktadır. Milli değerlerin bir kısmı ülkeden ülkeye değişmezken bir kısmıysa yalnızca yaşanan ülkeye özgü olabilir. Türkiye'deki milli değer olarak görülen değerlerden bazıları; vatan sevgisi, bayrak, milli marş, istiklal ve tarihsel değere sahip kişiler olarak sıralanabilir (Karaçanta, 2013). Yine Kolaç ve Karadağ (2012)'ın yaptığı çalışmada öğretmen adayları, önemli gördüğü milli değerleri bayrak, dil, ulusal marş, vatanseverlik, vatan, bağımsızlık, millet, adalet, milli ve dini bayramlar ve tarihsel birliktelik gibi değerleri sıralamışlardır.

Türkiye'de 2017 yılında yapılan öğretim programları müfredat değişikliğinde gerek ilköğretim programı gerekse ortaöğretim programlarında değerler eğitimine geniş çapta yer verilmiştir. Günümüz demokratik toplumlarında akademik başarı kadar, insan ilişkilerini düzenleyen pek çok değer giderek daha fazla öne çıkmaktadır. Milli, manevi ve evrensel değerleri tanıyan, benimseyen ve bunları içselleştirerek davranışa dönüştüren bireyler yetiştirmede aile, toplum, medyanın yanı sıra öğretim programlarının da önemli bir ekişi bulunmaktadır. Türk Milli Eğitim Sistemi'nin temel hedefleri arasında öğrencileri sağlıklı, mutlu bir şekilde hayata hazırlamak, iyi insan ve iyi vatandaş olmalarını sağlayacak bilgi, beceri, değer, tutum, davranış ve alışkanlıklarla donatmak yer almaktadır (MEB, 2017a). Nitekim Türk Milli Eğitim Sistemi'nin genel amaçları tüm öğretim programını kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Türk Milli Eğitiminin genel amacı; *"Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmektir"* (MEB, 2017b). Ülkemizde değerlere verilen önemin boyutunu gözler önüne sermektedir.

Eğitim kurumları bireylerde değerlerin oluşturulma sürecinde önemli sosyal yapılardan biridir. Dolayısıyla eğitim kurumlarında öğretme-öğrenme etkinlikleri esnasında aktif rol oynayan öğretmenlerin de değerler hususunda donanımlı olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde öğretmenler görevli olduğu öğretim programını doğrudan öğrencilere aktarmanın yanında, öğrencilere rehber olmaları ve onlara bir model teşkil etmelerinden dolayı karakterleri ve benlikleriyle öğrenci karşısına çıkmaktadırlar (Akbaş, 2009).

Literatür incelendiğinde değerler eğitimine ilişkin birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Çetin (2013), lisans öğrencilerinin (öğretmen adaylarının) milli değerler öğretimine yönelik tutumlarını farklı değişkenler açısından incelemiş, Karaçanta (2013), ise üniversite öğrencilerinin milli değerlere yönelik metaforlarını ortaya çıkarmaya yönelik bir çalışma yapmıştır. Kolaç ve Karadağ (2012), yaptıkları çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının değer kavramına yükledikleri anlamları ortaya çıkarmış ve adayların önemsedikleri milli ve evrensel değerleri önemli bulma derecelerine göre sıralamışlardır. Demircioğlu ve Tokdemir (2008), yaptıkları çalışmada değerler eğitiminin gerçekleştirilmesi açısından tarihinin önemine vurgu yapmışlardır. Kurtdeğeri Fidan (2009), öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşlerini incelemiş ve adayların değerlere farklı anlamlar yüklediklerini belirtmiştir. Yine Oğuz (2012), öğretmen adaylarının değerlere ve değerler eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik çalışma yapmıştır. Literatürde değerler eğitiminin öğretimine yönelik çalışmaların fazla olduğu görülmektedir. Ancak bu konuda pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları üzerine çok fazla çalışma yapılmadığı görülmüştür. Bu nedenle bu çalışmanın ilgili literatüre önemli derecede katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada; pedagojik formasyon eğitimi alan ve oğretmenlik mesleğini yapmaya hak kazanacak olan oğrencilerin milli değerlere ilişkin dūřüncelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Araştırmaya katılan oğretmen adaylarının milli değerler oğretimini önemseme ve değerli bulma boyutlarına göre gürüşleri nasıldır?
- Araştırmaya katılan oğretmen adaylarının milli değerler oğretimini önemseme boyutu; cinsiyet, ailelerin yaşadığı yer, bölüm, milli değerlerin oğretimini önemli bulma dereceleri ve akademik başarı durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
- Araştırmaya katılan oğretmen adaylarının milli değerler oğretimini değerli bulma boyutu; cinsiyet, ailelerin yaşadığı yer, bölüm, milli değerlerin oğretimini önemli bulma dereceleri ve akademik başarı durumlarına göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama tipi araştırmalar, sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan araştırmanın konu özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan betimsel çalışmalardır. (Can, 2017).

EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini 2016/2017 yaz dönemi Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi alan 700 oğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise 111 erkek ve 178 kadın olmak üzere toplam 289 oğretmen adayından oluşmaktadır. Örneklem seçiminde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Arıkan, 2004; Karasar, 2014).

VERİ TOPLAMA ARACI VE VERİLERİN TOPLANMASI

Çalışmada veri toplama aracı olarak Çetin (2015) tarafından geliştirilen "Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek iki boyuttan (boyut isimleri) ve 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracında Likert tipi 5'li derecelendirme ölçeği (5= Kuvvetle Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 3=Fikrim Yok, 2=Katılmıyorum, 1= Asla Katılmıyorum) kullanılmıştır.

Orijinal ölçeğin; önemseme boyutunun (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. maddeler) toplam varyansı açıklama oranı %28,19; değer verme boyutunun ise (10, 11, 12, 13, 14. maddeler) toplam varyansı açıklama oranı %27,54'dir. Ölçme aracının bütününde ise ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %55,74 olarak bulunmuştur.

Çetin (2015) tarafından geliştirilen ölçeğin güvenilirlik değerine ilişkin 1.Faktör (Milli Değerlerin Öğretimini Önemseme)'ün Cronbach Alpha değeri ,88, 2.Faktör (Milli Değerlerin Öğretimini Değerli Bulma)'ün Cronbach Alpha değeri ,89 ve ölçeğin geneli için Cronbach Alpha değeri ,93 bulunmuştur.

Çalışmada Çetin (2015) tarafından geliştirilen "Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği" farklı bir örnekleme grubuna uygulandığı için yeniden geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçme aracına ilişkin öncelikle doğrulamalı faktör analizi yapılmış ancak ölçme aracının uyum indekslerinin yetersiz düzeyde olduğu gürülmüştür. Bu doğrultuda ölçme aracı için açımlayıcı faktör analizi yapılarak faktör yapısı yeniden belirlenmiştir. Açımlayıcı faktör analizinde temel bileşenler analizi ile dik döndürme yöntemlerinden varimax kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2017, s.136).

Maddelerin faktör yük değerlerinin ,30'un üzerinde olması ve maddelerin birden fazla boyutta yüksek faktör yük değerine sahip olmaması ölçüt olarak alınmıştır. Faktör yük değeri ,30 altında olan ve birden fazla boyutta yüksek faktör yük değerlerine sahip maddeler sırasıyla analizden çıkarılmıştır. Maddelerin binişikliği açısından ,10 düzeyi esas alınmıştır (Büyüköztürk, 2017, s.134-135).

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) değerinin ,905; Barlett Spehericity testinin ise ($X^2(55)=1897,63$; $p<,01$) anlamlı olduğu gürülmüştür. Bu doğrultuda örnekleme bütünlüğünün ve veri setinin açımlayıcı faktör analiz için uygun olduğu söylenebilir (Can, 2017). Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda Soru 3, Soru 4, Soru 12, Soru 15 ve Soru 16 faktör yük değerleri düşük veya binişik maddeler olduğu için sırasıyla ölçme aracından çıkarılmıştır.

Sonuç olarak 2 boyut ve 11 maddeden oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir. Orijinal ölçme aracından farklı olarak 5 madde ölçekten çıkarılmıştır. Ancak, kalan tüm maddelerin orijinal ölçme aracındaki boyutlarla uyumlu olduğu gürülmüştür. Önemseme boyutunda (7 madde) yer alan maddelerin faktör yük değerleri ,742 ile ,814 arasında; değer verme boyutunda (4 madde) yer alan maddelerin faktör yük değerleri ise ,677 ile ,818 arasındadır. Önemseme boyutunun (1, 2, 5, 6, 7, 8, 9. Maddeler) toplam

varyansı açıklama oranı %40,78; değer verme boyutunun (10, 11, 13, 14.maddeler) toplam varyansı açıklama oranı %26,06'dır. Ölçme aracının bütününde ise ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %66,84 olarak bulunmuştur. Önemseme boyutunun Cronbach Alpha değeri ,90; değer verme boyutunun ise ,84 olarak bulunmuştur. Ölçme aracının bütününde ise Cronbach Alpha değeri ,91'dir. Bu doğrultuda ölçme aracının yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2017).

Veri toplama süreciyle ilgili olarak çalışmada 302 pedagojik formasyon öğrencisine "Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği" uygulanmıştır. Geçerli olmayan anketler çıkarıldıktan sonra toplamda 289 anket verisi değerlendirmeye alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS Version 22.0 kullanılarak analiz edilmiştir. Analizlerde anlamlılık değeri olarak $p < ,05$ kabul edilmiştir. Parametrik testlerin varsayımlarından normallik varsayımı Kolmogrow-Smirnov testi, histogramlar ve çarpıklık basıklık değerleri ile incelenmiştir. Ayrıca sosyal bilimlerde gruplardaki veri setinin 20'den fazla olması durumunda normallik varsayımının ihmal edilebileceği ifade edilmektedir. Varyansların homojenliği varsayımı ise Levene testiyle incelenmiştir. Parametrik testlerin varsayımlarının karşılanmadığı durumlarda parametrik olmayan testler yapılmıştır (Büyüköztürk, 2017; Can, 2017).

Öğretmen adaylarının milli değerler öğretimine karşı düşüncelerinin değerlendirilmesinde frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarından yararlanılmıştır. Ayrıca katılımcı görüşlerinin cinsiyete ve akademik başarı durumlarına göre değişip değişmediğini belirlemek için ilişkisiz örneklem t-testi yapılmıştır. Öğretmen adaylarının ailelerinin yaşadıkları yere göre ve milli değerler eğitimi önemli bulma derecelerine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin formasyon bölümlerine göre milli değerlerin öğretimini önemli bulma derecesini belirlemek için parametrik olmayan test yöntemlerinden Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya 111'i erkek (% 38,41) 178'i kadın (%61,59) toplam 289 öğretmen adayı katılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının 153'ünün ailesi il (%52,94), 105'inin ailesi ilçe (%36,33) ve 31'inin ailesi köyde (%10,73) yaşamaktadır. Öğretmen adaylarının 222'si Sosyal Bilimler (%76,82), 46'sı Fen Bilimleri (%15,92) ve 21'i Sağlık Bilimler (%7,27) alanındandır.

Tablo 1. Formasyon Öğrencilerinin Milli Değerler Öğretimine Yönelik Puanlarının Dağılımı

Boyutlar	N	$\bar{X}$	S	Minimum	Maximum	Madde Sayısı
Önemseme	289	4,26	0,68	1,64	5,00	7
Değerli Bulma	289	4,24	0,81	1,25	5,00	4

Tablo 1'e göre düşünce puanlarının ortalamasının önemseme boyutu için $\bar{X} = 4,26$, değerli bulma boyutu için $\bar{X} = 4,24$ olduğu görülmüştür. Elde edilen bu puanlar formasyon öğrencilerinin milli değerlerin öğretimi konusunda her iki boyut içinde oldukça olumlu bir düşünceye sahip olduklarını ortaya koymuştur.

Tablo 2. Cinsiyet Değişkenine Göre Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik t-Testi Sonuçları

Boyutlar	Grup	N	$\bar{X}$	s	sd	t	P
Önemseme	Erkek	111	4,33	0,68	287	1,52	0,127
	Kız	178	4,21	0,67			
Değerli Bulma	Erkek	111	4,18	0,96	182,973	-0,827	0,409
	Kız	178	4,26	0,70			

Değerli bulma boyutunda cinsiyet değişkenine göre normallik varsayımının sağlandığı ancak varyansların homojenliği varsayımının sağlanmadığı görülmüştür. Bu nedenle varyansların eşit olmadığı yaklaşım dikkate alınarak değerlendirme yapılmıştır (Büyüköztürk, 2017, s.168).

Tablo 2'ye göre formasyon öğrencilerinin milli değerlerin öğretimine yönelik düşünceleri cinsiyet değişkenine göre önemseme [$t_{(287)} = 1,52$; $p > ,05$] ve değer verme boyutlarında [$t_{(182,973)} = -0,827$; $p > ,05$] anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 3. Ailelerinin Yaşadığı Yere Göre Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	İkamet	N	$\bar{X}$	s	F	p	Anlamli Fark
Önemseme	İl	153	4,24	0,70	0,182	0,83	-
	İlçe	105	4,27	0,64			
	Köy	31	4,31	0,70			
Değerli Bulma	İl	153	4,27	0,79	0,699	0,49	-
	İlçe	105	4,16	0,86			
	Köy	31	4,29	0,71			

Tablo 3'e göre formasyon öğrencilerinin milli değerlerin öğretimine yönelik görüşleri ailelerinin yaşadığı yere göre önemseme [$F_{(2-286)}=,182$; $p>,05$] ve değer verme boyutlarında [$F_{(2-286)}=,699$; $p>,05$] anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 4. Pedagojik Formasyon Bölümlerine Göre Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik İlişkin Kruskal-Wallis Sonuçları

Boyut	Bölüm	N	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Anlamli Fark
Önemseme	Sosyal Bilimler Bölümü	222	4,26	2	1,13	0,56	-
	Fen Bilimleri Bölümü	46	4,35				
	Sağlık Bilimleri Bölümü	21	4,05				
Değerli Bulma	Sosyal Bilimler Bölümü	222	4,23	2	3,17	0,20	-
	Fen Bilimleri Bölümü	46	4,38				
	Sağlık Bilimleri Bölümü	21	3,90				

Normal dağılımın ve varyansların eşitliği sağlanmadığı için tek yönlü varyans analizi yerine bunun non-parametrik karşılığı olan ilişkisiz ölçümler için Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. (Büyüköztürk,2017,s.168).

Tablo 4 incelendiğinde formasyon öğrencilerinin pedagojik formasyon bölümlerine göre milli değerlerin öğretimine yönelik görüşmeleri arasındaki farklılığın anlamlı olup olmamasını tespit etmek adına yapılan Kruskal-Wallis testi sonucu, gerek öğrencilerin önemseme boyutunda [$X^2(2)= 1,13$; $p>,05$], gerekse değerli bulma boyutunda [$x^2(2)=3,17$; $p>,05$] anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 5. Milli Değerlerin Öğretimini Önemli Bulma Derecesine Göre Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Önem	N	$\bar{X}$	s	F	p	Anlamli Farklilik
Önemseme	A-Pek çok	144	4,58	0,42	59,54	,000	A-B
	B- Çok	109	4,08	0,58			A-C
	C- Orta	36	3,50	0,95			B-C
Değerli Bulma	A-Pek çok	144	4,47	0,69	16,75	,000	A-B
	B-Çok	109	4,08	0,75			A-C
	C-Orta	36	3,72	1,04			B-C

Formasyon öğrencilerinin milli değerler öğretimini önemli bulma derecesine göre milli değerler öğretimine yönelik görüşleri arasındaki farkın manidarlığını test etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda hem ölçeğin önemseme boyutunda [$F_{(2-286)}=59,547$; $p<,05$] hem de değerli bulma boyutunda [$F_{(2-286)}= 16,756$; $p<,05$] anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Milli değerlerin öğretimini önemseme boyutu için "Pek çok" önemli bulan formasyon öğrencilerinin görüşleri ($\bar{X} =4,58$), "Çok" önemli ($\bar{X} =4,08$) ve "Orta" derecede önemli bulanlara ($\bar{X} =3,50$); "Çok" önemli bulanların ($\bar{X} =4,08$) "Orta" önemli bulanlara ($\bar{X} =3,50$); değerli bulma boyutu için "Pek çok" önemli bulan formasyon öğrencilerinin görüşleri ($\bar{X} =4,47$), "Çok" önemli ($\bar{X} =4,08$) ve "Orta" derecede önemli bulanlara ($\bar{X}$

=3,72); “Çok” önemli bulanların ($\bar{X}$ =4,08) “Orta” önemli bulanlara ($\bar{X}$ =3,72) göre daha olumlu olduğu saptanmıştır.

Tablo 6. Akademik Başarı Durumuna Göre Öğrencilerin Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik t-Testi Sonuçları

Boyut	Başarı Durumu	N	$\bar{X}$	s	sd	t	p
Önemseme	Orta	112	4,33	0,60	287	1,53	0,11
	İyi	177	4,21	0,71			
Değerli Bulma	Orta	112	4,28	0,76	287	0,86	0,37
	İyi	177	4,20	0,84			

Tablo 6 incelendiğinde; t-testi sonuçlarına göre akademik başarıya göre milli değerlerin öğretimine yönelik görüşleri arasındaki farkın ölçeğin hem önemseme boyutu için [$t_{(287)}=1,53$; $p>.05$] hem de değerli bulma boyutu için [$t_{(287)}=0,86$; $p>.05$] anlamlı olmadığı saptanmıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Eğitim sistemimiz, toplumun değerlerini benimsemiş, insanlarla sağlıklı iletişim kurabilen, sevgi, saygı ve hoşgörü anlayışına sahip insanlar yetiştirmeyi amaçlamalıdır. Bundan dolayı, değerlerin öğrencilere kazandırılmasında öğretim programlarının önemi oldukça fazladır (Çepni, Bacanak, & Küçük, 2003). Bu bağlamda 2017 yılında hazırlanan yeni öğretim programlarında; bilimsel değerlere, etik değerlere, milli değerlere ve toplumsal değerlere vurgu yapan kazanımlara yer verilmiştir (MEB, 2017c). Fakat bu kazanımların program içinde yer alması tek başına yeterli olmamaktadır. Uygulama esnasında aileden, çevreden, sosyal medyadan, öğretmenden ya da öğrencilerden kaynaklanan sorunlar değerlerin kazandırılması sürecine engel teşkil etmektedir. Berkant, Efendioğlu, ve Sürmeli (2014)'nin öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik görüşlerini incelediği çalışmada, öğretmenlerin program dışında hareket ettiklerinde programdaki değerleri daha kolay bir şekilde öğrettikleri sonucuna varılmıştır. Bu sonuca dayanarak eğitim programlarında öğretmenlerin değerler eğitimini öğretme stratejilerini gözden geçirmek ya da öğretmenlere ve programa tabi olarak çalışacak olan öğretmen adaylarına değerler eğitiminde kullanılacak olan etkili strateji, yöntem ve tekniğin kazandırılması milli eğitimin genel amaçlarıyla örtüşecektir.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının milli değerler öğretimini önemseme ve değerli bulma boyutlarındaki görüş puanları diğer çalışmalarla paralel bir şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. (Çetin, 2013; Altunay ve Yalçınkaya, 2011; Kurtdede Fidan, 2009). Öğretmen adaylarının milli değerler öğretimini önemseme ve değerli bulma boyutlarındaki puanlarıyla cinsiyet, ailenin yaşadığı yer, formasyon eğitimi aldıkları bölüm, öğretmen adaylarının akademik başarı durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuçlar literatürdeki bazı çalışmalara benzerlik göstermektedir (Karadağ, Baloğlu, ve Yalçınkayalar, 2006; Aytunga, 2011; Baysal, 2013; Berkowitz, 2002). Araştırmada ailelerin ikamet ettiği yere göre milli değerler eğitimine verdiği önemin yüksek düzeyde olumlu olması; araştırmaya katılan öğretmen adaylarının milli değer bilinçlerinin yüksek düzeyde olumlu olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bölümlerine göre farklılık göstermemesi; sosyal, fen ve sağlık bölümlerinde olan öğretmen adaylarının milli değerler öğretimine yönelik ortak bir düşünceye sahip olmasından kaynaklanabilir. Öğretmen adaylarının akademik başarı durumlarına göre anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen bu çalışmada Çetin (2013)'in çalışmasının aksine başarı durumları “orta” seviyede olan öğretmen adaylarının, “iyi” seviyede olanlara göre milli değerler eğitimine yönelik düşüncelerinin daha olumlu olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının; milli değerlerin öğretimini önemli bulma derecesine göre; milli değerler eğitimini önemseme ve değerli bulma boyutlarına göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu sonuç beklenildiği gibi milli değerler öğretimini “Pek çok” önemli bulan öğretmen adaylarının “Çok” ve “Orta” düzeyde önemli bulanlara, “Çok” önemli bulanların ise “Orta” düzeyde önemli bulanlara göre milli değerler eğitimine yönelik düşünceleri de yüksek çıkmıştır.

Eğitim kurumları tarih boyunca donanımlı bireyler yetiştirmeyi amaçlamakta ve bireylerin içinde buldukları kültürü, değerleri, gelenekleri formal ve informal yollarla edinmelerini sağlamaktadır. Bu

kurumlar bir toplumun değer yargılarını gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir yere sahiptir (Ulusoy & Dilmaç, 2016). Öğretmenler ise bireylerin ailelerinden sonra sosyalleşmeye başladığı çevrenin başrolünde olan kişilerdir. Dolayısıyla öğretmen öğrencilerle sürekli iletişim halinde olan, evrensel, ulusal, ahlaki, kültürel ve geleneksel değerleri onlara aktaran konumdadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde araştırmanın sonuçları milli değerlemizi benimseyen, önemli bulan ve değer veren eğitimci adaylarının varlığını göstermektedir. Her ne kadar eğitimcilerin milli değerler eğitimine önem verdikleri görülse de uygulamadaki verimsizlik eğitimcilerin değer eğitimi konusunda yöntemsel bilgi ve beceriye ihtiyaç duydukları düşünülmektedir. Bu doğrultuda lisans dersleri arasında pedagojik bağlamda değerler eğitimi dersi konulabilir. Ancak araştırma grubunun eğitim fakültesi dışındaki alanlardan gelen öğrencilerden oluşması nedeniyle böyle bir dersin pedagojik formasyon eğitimi dersleri arasında da konulması önem taşımaktadır. Ya da formasyon öğrencilerinin değerler öğretimiyle ilgili stratejileri içeren seminerlerle desteklenmesi sağlanabilir. Bu bağlamda düşünüldüğünde yeni yayınlanan öğretim programında yer alan değerlerin öğretilmesi hususunda, öğretmen adaylarının eğitim sistemine aktif olarak katılmadan karşılaşılabilecek çeşitli sorunların üstesinden gelinir. Bu tutum ve değerlere sahip eğitim kadrosu ile Türk Milli Eğitim Sisteminin temelini oluşturan değerlerin etkili şekilde öğretilbileceği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II.Kademede Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı.
- Akbaş, O. (2008). "Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış", *Değerler Eğitimi Merkezi*, 6(16), 9-27.
- Akbaş, O. (2009). "İlköğretim Okullarında Görevli Branş Öğretmenlerinin Değer Öğretimi Yaparken Kullandıkları Etkinlikler: 2004 ve 2007 Yıllarına İlişkin Bir Karşılaştırma", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 403-414.
- Aktepe, V., ve Yel, S. (2009). "İlköğretim Öğretmenlerin Değer Yargılarının Betimlenmesi: Kırşehir İli Örneği", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 607-622.
- Altunay, E., ve Yalçınkaya, M. (2011). "Öğretmen Adaylarının Bilgi Toplumunda Değerlere İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(1), 5-28.
- Arıkan, R. (2004). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama* (4. b.). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Aspin, D. N., ve Chapman, J. D. (2007). The Ontology of Values and Values Education. D. N. Aspin, ve J. D. Chapman içinde, *Values Education and Lifelong Learning Principles, Policies, Programmes* (s. 27-47). Dordrecht: Springer.
- Aytunga, O. (2011). "Öğretmen Adaylarının Demokratik Değerleri ile Öğretme ve Öğrenme Anlayışları", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(22), 139-160.
- Balcı, F. A., ve Yanpar Yelken, T. (2010). "İlköğretim Öğretmenlerinin Değer Kavramına Yükledikleri Anlamlar", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(39), 81-90.
- Baysal, N. (2013, Haziran). *Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Değerler Eğitimi Uygulamalarının Öğretmenler Yönüyle Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü .
- Berkant, H. G., Efendioğlu, A., ve Sürmeli, Z. (2014). "Değerler Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri". *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(5), 427-440.
- Berkowitz, M. (2002). "The Science of Character Education". Damon içinde, *Bringing in a new era in character education* (s. 43-63). Standford, California: Hoover Institution Press.
- Bilgili, A. S. (2015). "Sosyal Bilgiler Öğretim Programı". A. S. Bilgili içinde, *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (s. 35-59). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (23. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2017). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi* (5. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Çelikkaya, T., ve Filoğlu, S. (2014). "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değere ve Değer Eğitimine İlişkin Görüşleri". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(4), 1541-1556.

- Çepni, S., Bacanak, A., ve Küçük, M. (2003). "Fen Eğitiminin Amaçlarında Değişen Değerler:Fen-Teknoloji-Toplum". *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 7-29.
- Çetin, Ş. (2013). "Öğretmen Adaylarının Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Turkish Studies-İnternational Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 8(8), 1733-1743.
- Çetin, Ş. (2015). "Milli Değerlerin Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği (MDÖTÖ) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(11), 447-460.
- Demircioğlu, İ. H., ve Tokdemir, M. A. (2008). "Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik". *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88.
- Güzel Candan, D., ve Ergen, G. (2014). "3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Temel Evrensel Değerleri İçermesi Bakımından İncelenmesi." *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 134-161.
- Kağıtçıbaşı, Ç., ve Kuşdil, M. E. (2000). "Türk Öğretmenlerin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı". *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- Karaçanta, H. (2013). "Üniversite Öğrencilerinin Milli Değerlere Yönelik Metaforları". *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*(32), 107-114.
- Karadağ, E., Baloğlu, N., ve Yalçınkayalar, P. (2006). "İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Öğretmenler Tarafından Algılanan Demokratik Tutumları ile Öğretmenlerin Demokratik Değerleri Üzerine İlişkisel Bir Araştırma". *Değerler Eğitimi Dergisi*, 4(12), 65-82.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi "Kavramlar İlkeler Teknikler"* (Cilt 27). Ankara: Nobel Akademi Yayınları.
- Keskin, Y. (2016). "Değerler Eğitimi". D. Dilek içinde, *Sosyal Bilgiler Eğitimi* (s. 311-331). Ankara: Pegem Akademi.
- Kılıçoğlu, G. (2012). "Sosyal Bilgiler Tanımı, Dünyada ve Ülkemizde Gelişimi ve Önemi". M. Safran içinde, *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 3-16). Ankara: Pegem Akademi.
- Kolaç, E., ve Karadağ, R. (2012). "Türkçe Öğretmen Adaylarının "Değer" Kavramına Yükladıkları Anlamlar ve Değer Sıralamaları". *İlköğretim Online*, 11(3), 762-777.
- Kurtde Fidan, N. (2009). "Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri". *Kuramsal Eğitimbilim*, 2(2), 1-18.
- MEB. (2017, Ağustos 7). *Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programlarını İzleme ve Değerlendirme Sistemi: mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay adresinden alındı
- MEB. (2017, Ağustos 7). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuat: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html adresinden alındı
- MEB. (2017, Ağustos 8). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programlarını İzleme ve Değerlendirme Sistemi: <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=155> adresinden alındı
- Mindivanlı, E., ve Aktaş, E. (2011). "Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Müfredatında Yer Alan Milli ve Evrensel Değerler". *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1-2), 72-77.
- Oğuz, E. (2012). "Öğretmen Adaylarının Değerler ve Değerler Eğitimi İlişkin Görüşleri". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1309-1325.
- Rokeach, M. (1975). "Toward A Philosophy of Value Education". J. R. Meyer, B. Burnham, ve J. Cholvat içinde, *Values Education Theory/Practice/Problems/Prospects* (s. 117-126). Ontario: Wilfrid Laurier University Press.
- TDK. (2017, Ağustos 3). Türk Dil Kurumu: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5982cb6cbbaeb4.10079088 adresinden alındı
- Ulusoy, K., ve Dilmaç, B. (2016). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yaylacı, A. F. (2016). "Değerler Eğitimi ve Fabrika Olarak Modern Okul". *Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 153-172.
- Yel, S., ve Aladağ, S. (2012). "Sosyal Bilgilerde Değerlerin Eğitimi". M. Safran içinde, *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 119-150). Ankara: Pegem Akademi.

Yiğit, M. F., ve Tarman, B. (2013). "Değerler Eğitiminin İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Yeri ve Önemi". *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırma Dergisi*, 4(2), 79-102.